

המלך חפץ ביקרו, היה עונה לפי השאיפות שלו.

ובחוט של חסד (להר' זלמן סורוצקין) מבאר הטעם שעשה המן בעצמו את העץ, דכך הוא עונשם של שונאי ישראל שהם בעצמם מכינים את מفلתם. על דרך בדבר אשר זדו עליהם. (שמות, י"ט, י"א). וכ"כ בתהלים - כפיו נוקש רשע - ועי"ז - נודע ה' משפט עשה. וגם בימינו ראינו את המן דורינו, הצורר הנאצי ימ"ש, שהכין תלייה בעצמו ע"י שיצא למלחמה על רוסיה שכרת עמה ברית, ולא ידע כי שוחה הוא כורה לעצמו. וכי שם ברחבי רוסיה ימצא קבורתו הוא וכל חילו. כן יאבדו כל אויביך ה'.

ויאמר המן אל המלך איש אשר המלך חפץ ביקרו. יביאו לבוש מלכות וגו'. (ו, ז-ט)

בקימו וקיבלו מקשה, הרי כבר היה לו כל הכבוד בעולם, שכולם היו משתחוים לו, ומה היה חסר לו עוד, עד שביקש מן המלך יביאו לבוש מלכות. אלא מכאן דלכבוד אין שיעור, וגם בזה נאמר הכלל יש לו מנה רוצה מאתים. אלא דיש לעיין מה הרויח בזה המן ללבוש בגדי מלכות לכמה שעות, ואח"כ לפשוט אותן, הרי כבוד זה אינו שוה כלום לעומת הכבוד שהיה לו בלא"ה. ומבאר בקימו וקבלו, דהמן בגודל

כשיעור חזו"א גבוה נ' אמה, ובכך הכין מיתה יפה לעצמו ונתקדש שם שמים עי"ז. ומה"ט קיבל מרדכי את בית המן, דמרדכי לא היה בונה בית גדול כזה, שלא היה צריך את כל המותרות שהמן חשב עליהם, אבל השי"ת רצה ליתן למרדכי בית יפה, לכן נתן לו את בית המן. יא

ובן כתב בפירוש קול יעקב (מגילת אסתר) לבאר הפסוק (דברים, ו, י"א) - לתת לך ערים גדולות וטובות אשר לא בנית. ובתים מלאים כל טוב אשר לא מלאת. היינו שיהיו הערים גדולות וטובות אשר לא היית בונה אותם באופן זה, אילו היה בידך לבנותם. וגם הבתים יהיו מלאים כל טוב אשר לא היית ממלא אותם באופן זה מעולם. ובילקוט הגרשוני (מגילה י:) מבאר בזה מאמר חז"ל - ולחוטא נתן ענין לאסוף ולכנוס זה המן הרשע. לתת לטוב לפני האלקים זה מרדכי. דמרדכי לא היה לו ענין לאסוף ולכנוס כל הממון הזה, ולכן העביר ה' דווקא ממונו של המן, שכל ימיו היה אוסף וכונס את ממונו, ונתן אותה למרדכי. ומה"ט כשרצה אחשוורוש לכבד את מרדכי, זימן לו השי"ת את המן שיהיה אז בחצר, כדי שיבקש את הכבוד בשלימות לפי השאיפות שלו, דאילו היה שואל את מרדכי מה לעשות באיש אשר

יא וכן מצינו ביעקב שקיבל את הברכות שאמר אני עשו, וצ"ע מדוע עשה השי"ת שיקבל את הברכות באופן זה, [ודברי הר"ן בדרשות ידועין, דאילו היה יודע ברשעת עשו, ומברך את יעקב ברצון, לא היה שמחתו שלימה, וגם ברכתו לא היה שלימה], אמנם אילו היה יודע שמברך את יעקב לא היה מברך אותו בגשמיות ומותרות - ויתן לך מטל השמים ומשמני הארץ וגו'. אלא היה מברך אותו כפי רצון יעקב - פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה. ורצון השי"ת שיברך אותו לפי השאיפות של עשו. ולכן כעס עליו עשו כל כך, דיעקב קיבל מיצחק את השאיפות שלו. שוב ראיתי כן בפירוש קול רינה וישועה. (מגילת אסתר, להדוונא מגיד).

ליפול לפני היהודים, ולכן אף דמצד המלך כבר כלתה אליו הרעה, מצד אסתר שהיא מזרע היהודי, היה לו תקוה לפייסה, אלא לפני שהספיק לפייסה כבר נכנס אחשורוש וראה אותו נופל על המטה, וכלו כל הקיצין.

ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור וגו' והעיר שושן צהלה ושמחה. (מ, ט"ו)

יש לבאר סמיכות ומרדכי יצא להעיר שושן צהלה ושמחה. דמרדכי לא יצא מלפני המלך בלבוש מלכות לכבודו, אלא כדי להכניס בזה שמחה בלב ישראל, כמו שממשיך הפסוק - והעיר שושן צהלה ושמחה, דמרדכי גרם לכך שיהיו שמחים. וע' א"ע פסוק י"ד - וכל זה עשה מרדכי [לשלוח הרצים בדחיפות] בעבור להסיר אבל מישראל.

והנה בפיוט שושנת יעקב אומרים שושנת יעקב צהלה ושמחה בראותם יחד תכלת מרדכי. ומשמע דעיקר שמחתם היה בראותם יחד תכלת מרדכי, וכן משמע בתרגום, וא"כ מבואר היטב סמיכות הפסוקים - ומרדכי יצא להעיר שושן צהלה ושמחה. אלא דכוונת הפייטן בראותם יחד תכלת מרדכי, י"ל באופן אחר, שלא שמחו על גדולת מרדכי אלא על ביטול הגזירה, וגדולת מרדכי היה סימן לביטול הגזירה.

עוד יש לעמוד בדברי הפייטן - בראותם יחד תכלת מרדכי, מה הכוונה בראותם יחד. י"ב ואולי היה קשה לו היתכן שיהיו כולם

תאווה נתאוה להיות מלך, ואם לא עלה בידו בפועל, עכ"פ יסבב את העיר בבגדי מלכות, ובכח דמיונו יצייר בנפשו כאילו הוא מלך, ודמיון זה היה חשוב בעיניו יותר מכל. שוב ראיתי במאמר מרדכי שמביא בזה שני מהלכים, וז"ל - וראוי להבין שאין כאן שום תועלת רק כבוד מדומה לפי שעה. וי"א שבקשו במתנה ונמשך מזה כבוד גדול תמידי כשיראוהו לבוש בבגדי מלכות. ובפ' ר' משה דוד וואלי מבאר כוונת המן שרצה למרוד במלך, וע"י שיסבבו אותו לעיני כל ויראו העם את גדולתו יהיה קל לו למרוד במלך. וכן כתב הר"מ חלאיו.

אם מזרע היהודים מרדכי אשר החלות לנפל לפניו לא תוכל לו כי נפול תפול לפניו. (ו, י"ג)

בליקוטי מהר"ש מבעלזא זי"ע מבאר כי נפול תפול לפניו, שיעצו לו ליפול לפני מרדכי להתחנן לו, ובוודאי ימחול לו מרדכי, כיון שהוא מזרע היהודים, דישראל בני רחמנים הם. וגוי במצב זה לא היה מוחל בשום אופן. ולכן עשה השי"ת - ויבהלו להביא את המן, כדי שלא יפול לפני מרדכי, שהיה מוחל לו אפ' לאחר שעשה לו כל הצרה הזאת. ויסוד זה מבואר להלן (ו, ז') - והמן עמד לבקש על נפשו מאסתר המלכה כי ראה כי כלתה אליו הרעה מאת המלך. ולכאור' הוא פלא דאם כלתה אליו הרעה מאת המלך [שכעס על מה שרצה המן לעשות לאסתר], כ"ש דאסתר לא תמחול לו על זה. אלא דכאן עשה המן מה שיעצו לו אוהביו

יב והדובב מישרים זצ"ל, היה רגיל להזכיר מה ששמע מבחור אחד שנהרג בסיביר הי"ד, עפ"ד הרמ"א (ד"מ אור"ט סוף סי' מל"ו) דמותר ללבוש כלאים דרבנן לצורך שמחת פורים. והנה בפסוק לפנינו כתיב - ומרדכי יצא בלבוש מלכות תכלת וחור וגו' ותכריך בוץ וארגמן

שמחים בראותם הצלחת מרדכי, הרי בטח היה ביניהם בעלי קנאה שיוצא להם העינים כשרואים בהצלחת חבירם. והתירוץ הוא - בראותם יחד תכלת מרדכי. שהיו כולם באחדות וממילא לא היה קנאה ביניהם. עוד י"ל ע"פ דברי רש"י (דברים, ל"ג, ה') כשישראל באחדות הקב"ה מלך עליהם, דאין מלך בלא עם. ודווקא ע"י האחדות ניכר מלכותו עליהם. וה"נ תכלת מרדכי הוא מלכותו של מרדכי שהיה לבוש בגדי מלכות, [וע' אסת"ר, (י' י"צ) שהיה מלך], ומלכותו היה דווקא - בראותם יחד, כשהיו ישראל באחדות.

ומשלוח מנות איש לרעהו. (ט, י"ט)
יש לעיין מדוע לא תיקנו לברך על מצוה זו, וי"ל ע"פ דברי הטור (או"ט, סי' מ"ו) דאין מברכין על מצוה שבלב, והרי מצות משלוח מנות עיקרו הוא להרבות ריעות ואהבה בלב, כמו שכתב הב"ח (סוף סימן מר"ה) דטעם משלוח מנות הוא כדי שיהא שמח ושש עם אוהביו וריעיו, ולהשכין ביניהם אהבה ואחוה וריעות.^{יג} ומי שמקיים את המצוה מחמת כבודו להראות את כבוד עשרו וכדומה, לא קיים עיקר מצוה זו שהוא להרבות הריעות. וכן כתב הר"ר משה מרדכי

וגו'. תכלת הוא צמר, ובין הוא פשתן. וברמ"א (יו"ד שס"ד) כתב הלובש בגד צמר ובגד פשתן, אם א"א לפשוט התחתון בלי העליון יש בו משום כלאים דרבנן. ולכן דווקא כשראו ישראל שמרדכי לובש הבגדים של צמר ופשתן באופן שלא היה יכול לפשוט התחתון בלי העליון, והיה בזה כלאים דרבנן הבינו שהגזירה נתבטלה, ולכן לובש מרדכי כלאים דרבנן לצורך שמחת פורים. וזה הכוונה שושנת יעקב צהלה ושמחה, דווקא - בראותם יחד תכלת מרדכי, היינו שראו את הצמר ופשתן ביחד, באופן שהיה אסור מדרבנן, הבינו שכבר יש מצות שמחת פורים ושמחו על כך.

וע' מלא העומר דתכריך בוך הוא תכריך בעלמא ולא היה בגדר לבישה, כדי שלא יהיה בו משום שעטנז. וי"ל דהולך לשיטתו לעיל, דישראל חטאו בסעודת אחשורוש שישבו על מטות של שעטנז, ולכן לא לבש מרדכי אפ' שעטנז דרבנן, כדי שלא להזכיר חטאם שחטאו בסעודת אחשורוש, דאין קטיגור נעשה סניגור, החטא שגרם קיטרוג עליהם ליענש בצרת המן, אינו בדין שיהיה סניגור לשמוח עמו בשעת הישועה שנושעו מצרת המן.

יג ולכן ס"ל שם דהסועד עם חבירו בסעודתו קיים מצות משלוח מנות, כיון שהם בשמחה וטוב לב ביחד. ואף דאין כאן צורת מצות משלוח מנות. כיון שיש להם שמחה יחד, הרי זה עיקר המצוה. והנה מלשון הב"ח משמע דמצות משלוח מנות הוא כדי להרבות ריעות ואהבה. אמנם בעל הצרור ומור כתב (נפירו אשכול הכופר) דמשלוח מנות אינו להרבות ריעות ואהבה, אלא סימן על האהבה וריעות. וכן כתב בעוללות אפרים (עמ' מ"ו) - לפי שבא עליהם המן מצד העדר השלום על כן נצטוו במשלוח מנות שתי מנות לאיש אחד, כי זה מורה על האהבה שביניהם, כמו שכתוב - ולחנה יתן מנה אחת אפים כי את חנה אהב. (שמואל-א, א, ה'). וביאור דבריו, דהולך בשיטת המהר"י קרא, דמנה אחת אפים היינו שנתן לה אלקנה שתי מנות. (ורו' ראשונים מנאריס נאופן אחר). והטעם - כי את חנה אהב, ולכן נתן לה שתי מנות. מנה אחת, לצורך מאכלה. ומנה שניה לאות אהבה. ועל דרך זה הוא מצות משלוח מנות, ליתן שתי מנות דווקא לאות אהבה, דהרי א"צ יותר ממנה אחת, וכשנותן

והטעם שתיקן גם למוקפין לשמוח בט"ו, אף שלא היה הסכנה גדולה כל כך, דעיקר השמחה נתקנה על המנוחה, לא על נס המלחמה, ומצד המנוחה, המוקפין הם שווים להפרזים, דשניהם נחו מאויביהם, הפרזים בי"ד והמוקפין בט"ו. (והמילוק ציניהם אינו אלא נס המלחמה לא נשמחה המנוחה).

עוד י"ל אפ' אם יש חילוק מצד המנוחה ג"כ, דהמוקפין היה להם קצת מנוחה גם לפני הנס, ולכן לא שמחו כל כך על המנוחה מאויביהם, אפ"ה תיקן להם מרדכי לשמוח בט"ו, דגם על המנוחה בטבע צריכין להודות, ולאחר שראו בצרה שבאה על אחיהם הפרזים, הבינו למפרע דעצם המנוחה הוא נס, וצריכין להודות על זה. ואולי משום הכי כתב שם הרמב"ן שלא רצו המוקפין לעשות כלום עד שהאיר ה' את עיניהם, דר"ל שהאיר ה' את עינם דגם הטבע הוא נס. וזה כוונת הפסוק - להיות עשים את יום ארבעה עשר ואת יום חמשה עשר בו, והטעם - כימים אשר נחו בהם היהודים, השמחה ביום ט"ו אינו על נס המלחמה, אלא על המנוחה, ומצד המנוחה שניהם שווים להודות על כך.

קארפ שליט"א, (בהקדמה לספר פורים המשולש), דעיקר המצוה הוא לשם הרבות ריעות, לשמח חבירו באמת [לחשוב על טובת והנאת חבירו לא על כבוד עצמו], ולא לקיימו משום שכן כתוב בספרי הלכה ובעלונים המתפרסמים. ובספר ברכת חיים כתב בשם החת"ס הטעם שלא תיקנו לברך במצות משל"מ, דהמצוה הוא לשלוח לרעהו (וכן משמע מדברי הג"מ הנ"ל, ויש מולקין דעדיף לשלוח לשונא כדי להשלים עמו), ולפעמים חבירו מראה לו פנים כאוהב ובאמת הוא שונא, ואם יברך על משלוח מנות נמצא ברכתו לבטלה.

לקים עליהם להיות עשים את יום ארבעה עשר לחדש אדר ואת יום חמשה עשר בו בכל שנה ושנה כימים אשר נחו בהם היהודים מאיביהם. (ט, כ"א-כ"ב)

יש לבאר סמיכות הפסוקים ע"פ דברי הרמב"ן (הוצא צר"ן מגילה ז). דמתחילה לא עשו המוקפין משתה ושמחה ביום ט"ו, לפי שלא היה נסם גדול כל כך (שהיו צוטמים על חזק המומה), עד שתיקן להם מרדכי בפסוק כ"א לקיים עליהם יום ט"ו למשתה ושמחה.

מנה שניה, אינו נותנו אלא לשם אהבה. ועכ"פ מבואר דהמצוה אינו להרבות ריעות אלא סימן על האהבה והריעות. ומיושב מדוע לא נצטוינו כן בכל השנה, הרי ריעות ואחדות הוא מצוה חיובית תמיד, אלא שהוא בגדר סימן על הריעות שבכל השנה. משא"כ להב"ח המצוה הוא להרבות ריעות ע"י שתי מנות.

ונ"מ במה שצריכין שתי מנות, לפי הב"ח הוא כדי לעורר שמחה ואהבה, מחמת ריבוי המינים. משא"כ לפי הצורך ומור והעוללות אפרים, צריך שתים לאות אהבה, לשלוח יותר מן הצורך. ונ"מ בספיקת המהר"י אלגאזי במי שאין לו אלא מנה אחד, אם יש בזה שום מצוה לשלוח מנה אחד, מטעם חצי שיעור במצוות. דאם המצוה הוא להרבות ריעות, י"ל דגם מנה אחת יש בה קצת ריעות בגדר חצי שיעור במצוות. וכן כתב בספר הלכות חג בחג (פרק י"ג - ז) דיש מצוה גם במנה אחת, אי משום ריעות אי משום הספק צרכי הסעודה. משא"כ אם המצוה הוא בגדר סימן על האהבה, הרי עיקר המצוה הוא לשלוח שתים דווקא, יותר מן הצורך לאות אהבה שביניהם.

וישם המלך אחשורוש מם על הארץ וכל מעשה תקפו וגבורתו ופרשת גדלת מרדכי אשר גדלו המלך הלוא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי מדי ופרס (י, 6-3)

צ"ע מה ענין שימת מס לכאן, ומדוע קבעו אותה חז"ל להיות חלק מן המגילה. וגם מה ההמשך - וכל מעשה תקפו וגבורתו הלוא הם כתובים על ספר דברי הימים. וי"ל כדי שלא נטעה לומר על אחשורוש שהוא טוב לב, שנתן את ביתו של המן לאסתר, וגם גדל את מרדכי להיות משנה למלך. דכל זה עשה לטובת עצמו, כדאי" באבות (פ"ג, מ"ג) - הווי זהירין ברשות שאין מקרבין לו לאדם אלא לצורך עצמן. וראיה לזה, דהרי שם מסים גדולים על אנשי הארץ, וע"כ שהיה בטבעו רע לב, אלא שקירב את מרדכי להנאתו. ולכן ממשיך - וכל פרשת גדלת מרדכי אשר גדלו המלך הלוא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי פרס. דכיון שגדל אחשורוש את מרדכי להנאתו, אין כאן המקום לכתוב אודות גדולתו, דבמגילה לא נכתב אלא מה שיש ללמוד ממנו מדות טובות, אמונה בה', והשגחה פרטיות בהשתלשלות הניסים. ולכן מה שגדלו המלך למרדכי להנאת עצמו, קנה לו מקומו בספרי הגוים למלכי פרס ומדי, שכותבין את גבורתם לשם ולתפארת.

וממשיך הפסוק - כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש וגדול ליהודים וגו' דרש טוב לעמו ודבר שלום לכל זרעו. היינו מה שיש ללמוד מגדולת מרדכי, הוא טובת לבו של מרדכי, שלא שכח את עמו גם לאחר שנעשה משנה למלך אחשורוש

ושמו הלך לפניו בכל המדינות המלך. וכנגד זה תיקנו מצות מתנות לאביונים, שלא נשכח את העניים ואביונים בזמן שמחתינו. כמו שעשה מרדכי שלא שכח את אחיו העניים בשעת שמחתו.

כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש וגדול ליהודים ורצוי לרב אחיו דרש טוב לעמו. (י, ג')

וברש"י - לרוב אחיו ולא לכל אחיו מלמד שפירשה ממנו מקצת סנהדרין לפי שנעשה קרוב למלכות והיה בטל מתלמודו. וצ"ע מאי קמ"ל בזה, ומה זה שייך כאן למגילת אסתר. וי"ל דקמ"ל דצדיק אמיתי יש לו מתנגדים. עוד מבארים כוונת הפסוק, דאף שהיה לו מתנגדים היה דורש טוב לעמו לכולם בשוה, ולא דאג לאוהביו יותר ממתנגדיו. וזה סימן למנהיג אמיתי שאוהב את כולם בשוה.

ובקימו וקיבלו מבאר, דזה החילוק בין ספרי הקודש לספרי הגוים, בספרי הגוים משבחים הם את מלכם ואין תולים בו שום חסרון, ומזה ניכר דכולו שקר. משא"כ בספרי קודש נכתב בו רק אמת, וראיה שנכתב גם חטאו של משה רבינו במי מריבה, וחטאם של בני ישראל בעגל, וכל זה ללמד דתורת ישראל כולו אמת, ואין בו נשיאת פנים לאף אחד. ולכן מסיים את המגילה במה שפירשו מקצת סנהדרין ממרדכי, אף דאין בזה שום שבח למרדכי, דמזה ניכר שלא כתבו את המגילה להחניף למרדכי, או מחמת יראתו, אלא כולו אמת, כסופו כן תחילתו. וע' קידושין (דף ל"א). מסוף דברך ניכר שראש דברך אמת.